

Il Lexicon istoric-retic survegn furma concreta

Ils prims texts rumantschs dal Dicziunari istoric svizzer èn cumparids

■ (anr) Dapi onns èn ins vid elavurar il Dicziunari istoric svizzer (DIS). Quest cumpara en dudesch toms identics mingamai per tudestg, franzos e talian. Ina part dal DIS vegn edida era en rumantsch. L'entschatta (nums geografics ch'entschaivan cun A e B – davent dad Adda a Buseno) èn gist cumparids en las Annalas 112. Sut l'egida da la Societad Retorumantscha (SRR) ed en collavuraziun cun ils responsabels dal DSI è vegnì orientà sur-londer venderdi passà en Chasacumin a Cuira.

Tschertgà e chattà ina buna schliaziun pil rumantsch

Il nov parsura da la SRR, *Cristian Collenberg*, ha inizià cun preschentar la pli veglia societad retorumantscha e sias finamiras. Questa rimna e conserva documents da linguatg, edescha las Annalas ed il Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG). Fin uss èn cumparids 136 fascichels dal DRG cun in volumen da 7000 paginas stampadas.

La redactura da las Annalas, *Esther Krättli*, preschenta il cuntegn general da quest annuari. Pil pli vegnan publicadas lavurs davart linguatg, istorgia e persunalitads. L'ediziun novissima è deditgada al parsura d'onur da la

SSR, *Jachen Curdin Arquint*, per ses 70. Ovras da scripturas u parts da talas na vegnan betg pli edidas en questa periodica. L'integraziun d'ina part dal Lexicon istoric-retic (LIR) è vegnida realisada quest onn en stretga collavuraziun cul DIS.

Avant dudesch onns ha il parlament federal dà – tenor il chau-redactur dal DIS, *Marco Jorio* – glisch verda per la realisaziun da quest en tudestg, franzos e talian. La Rumantschia ha insistì d'era risguardar ses linguatg. Posteriormain è perquai vegnì decedì d'edir in tom dal DIS en rumantsch ed elavurà in concept spezial persunter. Quest volum duai sa concentrar sin il territori da l'anteriura Rezia prima, va pia sur il Grischun ora. Ina part dals artitgels da LIR vegnan surpigliads integralmain dal DIS, auters vegnan adattads parzialmain ed insaquantas contribuziuns èn scrittas be per il LIR. La glista cumpeggia 3000 impurtaziuns cun 80 000 lingias. Quai correspundia prest ad in tom.

Da 1989–91 ha *Martin Bundi* gi la redacziun dal LIR, dapi alur èsi *Adolf Collenberg* cun sustegn da *Manfred Gross* ed *Ursulina Monn*. I sa tracta d'ina piazza da total 90 pertschient. En tut collavureschan pli che 2000 personas vid il DIS.

In di da legria

Per il parsura da la fundaziun DIS, cuss. gov. *Jacques Guinand*, èsi in mument da gronda legria da pudair surdar als Rumantschs ils emprims artitgels dal LIR. Avon in onn è il DIS vegnì mess sin internet. Per il LIR han ins preferì la stampa. Tras publictar parts da LIR en las Annalas è il DIS daventà quadrilings. Il DIS è il sulet lexicon che cumpara en quatter linguatgs.

L'emprima publicaziun dal LIR cumpeggia – sco quai ch'il redactur, *Adolf Collenberg*, constatescha – 50 artitgels geografics en vista a la muntada turistica dal Grischun. La publicaziun da la seria cun auters temas vegn cuntinuada en las Annalas. Il connex cun DIS è dà. La part tematica è vegnida enritgida cun artitgels davart linguatg, cultura ed istorgia, documentond uschia la preschientscha dal Grischun e da la Rezia. LIR è in instrument normativ ed el medem temp era ina cumprova per l'applicaziun e chapientscha dal rumantsch grischun.

Sche tut va sco previs duessan DIS e LIR cumparair enturn l'onn 2007 en dudesch volums, resp. in tom rumantsch. Ils artitgels publicgads laschan – tant pon ins gia constatar – spetgabler bun.

(Da sanester) Marco Jorio, chau-redactur dal DIS; Jean Guinand, president da la fundaziun DIS; Cristian Collenberg, parsura SSR, Esther Krättli, redactura da las Annalas, Adolf Collenberg, redactur dal LIR.